

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. Spółki Akcyjnej w W.
przeciwko Biuru Handlowemu "Z." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w O.
o wydanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 16 września 2021 r.,
zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 czerwca 2021 r., sygn. akt I AGa [...],

1. oddala zażalenie;

2. zasądza od Biura Handlowego "Z." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. na rzecz I. Spółki Akcyjnej w W. kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 2 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w [...], w sprawie z powództwa I. Spółki Akcyjnej w W. przeciwko Biuru Handlowemu "Z." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w O., odrzucił skargę kasacyjną pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 17 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny podał, że postanowieniem z 23 kwietnia 2021 r. oddalono wniosek strony pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty od

skargi kasacyjnej. Odpis tego postanowienia pełnomocnik strony pozwanej otrzymał 29 kwietnia 2021 r. Zatem termin do uiszczenia opłaty minął 6 maja 2021 r. Opłata nie została uiszczona w terminie, skarga kasacyjna podlega więc odrzuceniu (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Odnosząc się do zawartego w skardze kasacyjnej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym, Sąd Apelacyjny wskazał, że strona pozwana dołączyła do wniosku rachunek zysków oraz strat i podała, że odnotowała stratę w wysokości 27 210,45 zł. W ocenie Sądu drugiej instancji, jest to niewystarczające do oceny sytuacji finansowej spółki w kontekście zdolności poniesienia opłaty od skargi kasacyjnej. Porównanie rachunku zysku i strat w chwili składania przez pozwaną apelacji i wniosku dołączonego do skargi kasacyjnej pozwala stwierdzić, że spółka w dalszym ciągu prowadzi działalność gospodarczą i osiąga z tego tytułu przychody. Przedstawiony przez pozwaną wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów rachunek zysków i strat pokazuje tylko wynik finansowy spółki za dany okres, natomiast nie zawiera żadnych informacji na temat posiadanego przez spółkę majątku. Wniosek nie zasługiwał więc na uwzględnienie.

2. Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z 2 czerwca 2021 r. wniosła pozwana. Zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (dalej „u.k.s.c.”) oraz art. 109 ust. 1 u.k.s.c.

Powołując się na art. 380 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., wniosła o rozpoznanie postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z 23 kwietnia 2021 r. w przedmiocie oddalenia wniosku pozwanej o zwolnienie jej od kosztów sądowych w części, tj. opłaty od skargi kasacyjnej. W konkluzji wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Z art. 394¹ § 1 k.p.c. wynika, że na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Natomiast niezaskarżalne postanowienia, które miały wpływ na to rozstrzygnięcie,

w tym w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych, mogą być poddane kontroli przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., przy czym jest to warunkowane zamieszczeniem w zażaleniu stosownego wniosku w tym zakresie. W odniesieniu do środków zaskarżenia wnoszonych przez profesjonalnych pełnomocników wniosek taki powinien być wyraźnie i jednoznacznie sformułowany (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2013 r., IV CZ 102/13; z 15 grudnia 2016 r., II CZ 125/16). W zażaleniu skarżąca uczyniła zadość temu wymaganiu, podniesione zarzuty dotyczące odmowy zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej podlegają zatem rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy.

Zwolnienie od kosztów sądowych jest w polskim prawodawstwie rozwiązaniem wyjątkowym, zaś zasadą - odpłatność postępowania sądowego. Zwolnienie od kosztów sądowych stanowi przede wszystkim pomoc Państwa skierowaną z założenia tylko do osób najuboższych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że w postępowaniu kasacyjnym, będącym szczególnym postępowaniem realizującym głównie interes publiczny, uzasadniony jest zwiększony rygoryzm przy realizacji obowiązku wnoszenia opłat sądowych (postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 maja 2012 r., I CZ 55/12; z 7 grudnia 2017 r., V CZ 84/17; z 30 czerwca 2021 r., V CZ 40/21).

Wyjątkowy charakter ma także zwolnienie od kosztów sądowych osoby prawnej na gruncie art. 103 u.k.s.c. W przypadku zwolnienia od kosztów sądowych przedsiębiorców należy mieć na względzie, że koszty dochodzenia przed sądem roszczeń związanych z prowadzoną działalnością stanowią koszty, które strona musi uwzględniać w racjonalnym planowaniu swoich wydatków (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 maja 2013 r., V CZ 2/13; z 24 lutego 2021 r., V CZ 33/20). Co więcej, przedsiębiorcy wydatki związane z tą działalnością powinni traktować równoważnie z innymi obowiązkami finansowymi (postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 stycznia 2017 r., V CZ 80/16; z 19 czerwca 2019 r., V CZ 25/19). Stąd też zwolnienia od kosztów nie uzasadnia powołanie się na stratę z podstawowej działalności, zaś podstawowym miernikiem oceny powinny być każdorazowo przychody przedsiębiorcy (postanowienie Sądu Najwyższego z

24 lutego 2021 r., V CZ 33/20). Brak dostatecznych środków na uiszczenie kosztów sądowych musi oznaczać trwały brak możliwości ich uzyskania przez osobę prawną, a ciężar wykazania tej okoliczności spoczywa na stronie (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 lipca 2016 r., II CZ 80/16).

Sąd Najwyższy w ramach kontroli odmowy zwolnienia od kosztów sądowych dokonywanej na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. nie orzeka w tym zakresie merytorycznie, jedynie ocenia prawidłowość wydanego postanowienia o oddaleniu wniosku, zatem jego rozstrzygnięcie pozostaje nadal w zakresie kognicji Sądu drugiej instancji (postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 3/15; z 15 października 2020 r., V CZ 53/20). W niniejszej sprawie brak podstaw do zakwestionowania prawidłowości postanowienia Sądu Apelacyjnego z 23 kwietnia 2021 r. Sąd drugiej instancji przeprowadził trafną analizę sytuacji finansowej spółki. Zasadnie porównał rachunek zysków i strat z chwili składania apelacji oraz wnoszenia skargi kasacyjnej i uznał, że pozwana spółka w dalszym ciągu prowadzi działalność gospodarczą i osiąga z tego tytułu przychody. Na koniec października 2019 r. spółka osiągnęła przychód netto ze sprzedaży i zrównane z nimi w wysokości 606 816,60 zł, z rachunku dołączonego do wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej wynika, że przychód netto wyniósł 1 198 987,81 zł. Koszty działalności operacyjnej wynosiły w październiku 2019 r. 730 895,88 zł, z rachunku przedłożonego do wniosku wynika, że wynoszą 108 7395,85 zł. Koszty finansowe wyniosły w 2019 r. 79 053,85 zł z rachunku przedłożonego do wniosku wynika, że wynoszą 144 906 zł.

Pozwana spółka nie wykazała więc, że nie dysponuje dostatecznymi środkami finansowymi do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 3 550 zł, przeciwnie dysponuje ona przychodami i prowadzi działalność gospodarczą. Powinna zatem planować koszty postępowania sądowego z działalnością tą związane. Oceny tej nie zmieniają twierdzenia powódki, że obecnie nie dysponuje ona środkami finansowymi, jak już bowiem wyjaśniono wyżej, niemożność pokrycia kosztów sądowych musi mieć charakter trwały.

4. W tym stanie rzeczy zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu jej nieopłacenia podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴

w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. O kosztach rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c., a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

ke